

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

§ 335

Poikkeamishakemus kiinteistölle Alaverstaanraitti 9 (Aleksandra Siltasen puisto), IX (Tampella), kahvilan rakentaminen

TRE:4174/10.03.01/2020

Valmistelija / lisätiedot:
Hanna Montonen

Valmistelijan yhteystiedot

Toimistoarkkitehti Merja Kinos, puh. 040 481 2571, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Hallintosihteeri Jonna Koivumäki, puh. 040 124 1626, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Mikko Nurminen, Johtaja

Päätösehdotus

Myönnetään kiinteistölle 837-109-9903-0 (Aleksandra Siltasen puisto) lupa saada poiketa käyttötarkoituksesta, rakennusoikeudesta ja rakennusalaista kahvilan rakentamiseksi ja huoltoajon sallimiseksi hakemuksen liitteenä olevien suunnitelmien periaatteiden mukaisesti Tampellan kaupunginosassa, osoitteessa Alaverstaanraitti 9 (Aleksandra Siltasen puisto) sillä ehdolla,

että rakennuslupavaiheessa rakennuksen korkeutta ja julkisivuja ohjataan pienimittakaavaisempaan ja ilmavampaan suuntaan,

että rakennuksen harja ei ulotu rakennuksen vieressä olevan kukkulan lakea korkeammalle,

että rakennuslupavaiheessa rakennuksen sopeutuminen arvokkaaseen ympäristöönsä osoitetaan kuvasovittein,

että rakennuslupavaiheessa naapurit kuullaan uudelleen,

että rakennuslupavaiheessa suunnitelmista pyydetään maakuntamuseon lausunto,

että kahvilarakennuksen ja terassin etäisyys kiinteään muinaisjäännökseen on vähintään kaksi metriä. Kiinteän muinaisjäännöksen ja sen suoja-alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen ja muu niihin kajoaminen ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kielletty (MML 1 ja 4 §), ja

että Pirkanmaan maakuntamuseolle varataan mahdollisuus tehdä tarkastus siinä vaiheessa, kun kahvilaan liittyviä kaapeleita ja putkia yhdistetään alueella jo sijaitseviin sähkökaapeleihin ja vesi- ja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

viemäriputkiin. Kaivuuajankohdasta tulee olla yhteydessä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa Pirkanmaan maakuntamuseon tutkijaan.

Lupa on voimassa kaksi (2) vuotta siitä, kun tämä päätös on saanut lainvoiman. Päätöstä vastaavaa rakennuslupaa on haettava luvan voimassaoloaikana.

Perustelut

Poikkeamis päätös MRL 171 §:n nojalla MRL 58 § 1 momentin säännöksestä, jonka mukaan rakennusta ei saa rakentaa vastoin asemakaavaa.

Aleksandra Siltasen puistoon halutaan rakentaa kesäkahvila. Asemakaavassa kahvilalle on osoitettu rakennusoikeus ja rakennusala, mutta alueella jo olevien toimintojen takia rakennusta ei voida sijoittaa sille varatulle alueelle. Poiketaan käyttötarkoituksesta, rakennusoikeudesta sekä rakennusalasta.

KUULEMINEN

Naapurit on kuultu kaupungin toimesta. Hakemus on kuulutettu Aamulehdessä. Naapurit on kuultu myös rakennuslupaa varten. Hakemuksesta saatiin neljä muistutusta. Muistutukset ovat hakemuksen liitteenä.

Muistutuksissa otettiin kantaa mm. rakennuksen korkeuteen ja sijaintiin, yleisten puistoalueiden pienemiseen, näkymien menettämiseen, liikennöintiin puiston läpi ja liikenneturvallisuuteen, ravintolatoiminnan aiheuttamaan meluhaittaan sekä alueen yleiseen puhtaanapitoon.

POIKKEAMINEN 1: Käyttötarkoitus

Rakennuksen sijoituspaikalle ei ole osoitettu käyttötarkoitusta kahvilalle.

POIKKEAMINEN 2: Rakennusoikeus

Rakennuksen sijoituspaikalle ei ole osoitettu rakennusoikeutta.

POIKKEAMINEN 3: Rakennusala

Rakennuksen sijoituspaikalle ei ole osoitettu rakennusala.

Asemakaavoitus:

Aleksandra Siltasen puisto sijaitsee Tammerkosken rannassa, Tampellan entisen tehdasalueen pohjoisosassa. Puiston ja sen lähiympäristön nykyinen ilme on Vapriikkia ja kosken rakenteita lukuun ottamatta 2000-luvulta. Puistossa sijaitsevan kallion länsirinteessä on Kalle Päätalon muistomerkki. Alue sijoittuu Museoviraston määrittelemään Tammerkosken valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY).

Asemakaavassa Aleksandra Siltasen puistoon on osoitettu n. 260 m² suuruinen rakennusala, jolle saa sijoittaa puiston käyttöä palvelevan

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

rakennuksen, johon saadaan sijoittaa talvipuutarha sekä näyttely- ja kahvilatiloja. Rakennusoikeutta rakennusalalle on osoitettu 200 k-m². Rakennuksen pääasiallisen julkisivumateriaalin tulee olla lasia. Puiston asemakaavamääräyksessä (VP-4) todetaan, että puisto tulee rakentaa ottaen huomioon alueen sijainti ja maisemallinen merkitys.

Asemakaavan valmistumisen jälkeen rakennusalan itäosaan on rakennettu sähkölaitoksen muuntamo, joka edellyttää useamman metrin suojaetäisyyttä sähköturvallisuusvaatimusten mukaisesti. Kahvilarakennusta ei ole mahdollista sijoittaa myöskään muuntamon luoteispuolelle, sillä silloin se tulisi liian lähelle Kalle Päätalon muistomerkkiä. Kahvilatoiminta Aleksandra Siltasen puistossa on asemakaavan periaatteiden mukaista.

Rakennuksen sijoituspaikkaa on suunniteltu Tampereen kaupungin asemakaavoituksen ja viheralueet-yksikön sekä Pirkanmaan maakuntamuseon ohjauksessa ja nyt esitetty sijainti on alueen kokonaisuuden kannalta osoittautunut parhaaksi mahdolliseksi. Kahvilarakennuksen ja terassin etäisyys kiinteään muinaisjäännökseen tulee olla vähintään kaksi metriä. Kiinteän muinaisjäännökseen ja sen suoja-alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen ja muu niihin kajoaminen ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kielletty (MML 1 ja 4 §). Rakennuksen rakentamisen jälkeen puistoon jää vielä kaupunkilaisten käyttöön vapaata nurmialuetta.

Rakennus sijoittuu asemakaavassa alueen osalle, josta on löydetty kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia merkkejä. Asemakaavan mukaan kaikki aluetta koskevat maankäyttösuunnitelmat tulee lähettää museovirastoon lausuntoa varten. Museolain uudistumisen myötä kulttuuriympäristön suojelua koskevat viranomaisasiat siirtyivät 1.1.2020 aloittaneille alueellisille vastuumuseoille. Pirkanmaalla vastuumuseona toimii Pirkanmaan maakuntamuseo, joka antaa lausunnot Aleksandra Siltasen puiston asiassa.

Rakennus sijoittuu maisemallisesti arvokkaalle alueelle, joten kahvilaa ei voi sijoittaa tilapäisluonteiseen ns. joulutorimökkiin, kuten joissain Tampereen puistoissa on tehty. Suunnitelman mukaan rakennuksen ulkomitat ovat 6x9 m. Pinta-alaltaan 54 k-m² suuruinen rakennus on noin neljäsosan siitä, mitä asemakaava kahvilan mahdollistamalle rakennusalalle sallisi. Rakennukseen tulee kahviotila sekä wc, henkilökunnan pukuhuone ja jätehuone, joihin kuljetaan ulkokautta. Suunnitelman mukaan rakennuksen harjakorkeus on n. 5,9 m. Julkisivut ovat pääosin lasia. Ulkoterassi on kivituhkapintainen alue. Kahvilan vaikutus alueen arvokkaaseen kulttuuriympäristöön riippuu ennen kaikkea sen arkkitehtisuunnittelusta. Pieni ja ilmava paviljonki on sovitettavissa ympäristöönsä, mutta se vaatii huolellista suunnittelua ja toteutusta. Rakennuksen asettuminen paikalleen edellyttää perustusten ja rakennuksen korkeuden sopeutumista paikkaan. Rakennuksen harjakorkeus ei saa nousta yli rakennuksen viereisen kukkulan. Ottaen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

huomioon saatujen lausuntojen ja muistutusten kanta rakennuksen ulkoasuun, on tarpeen, että rakennuslupavaiheessa rakennuksen korkeutta ja julkisivuja ohjataan pienimittakaavaisempaan ja ilmavampaan suuntaan. Koska suunnitelmia tullaan muuttamaan, on rakennuslupavaiheessa naapurit kuultava uudelleen.

Suunnitelmien mukaan kahvilan tai terassin rakentaminen ei vaadi maahan kajoavia toimenpiteitä. Sen sijaan kahvilan sähkö-, vesi- ja viemäri liittymien käyttöönotto tätä vaatii. Alueella tiedetään sijainneen Tampellan toimintaan liittyviä, 1800-luvun lopussa rakennettuja teollisuusrakennuksia. Tästä syystä Pirkanmaan maakuntamuseolle on lausuntonsa mukaisesti varattava mahdollisuus tehdä tarkastus siinä vaiheessa, kun kahvilaan liittyviä kaapeleita ja putkia yhdistetään alueella jo sijaitseviin sähkökaapeleihin sekä vesi- ja viemäriputkiin.

Puistoon kahvilan läheisyyteen ei ole osoitettu pysäköintipaikkoja, joten autolla liikennöintiä alueella tapahtuu ainoastaan satunnaisesti huoltoliikenteen johdosta, joka puistoalueella on tarpeen sallia. Kyseessä on myös vain osan vuodesta toiminnassa oleva kahvila, mikä osaltaan vielä vähentää liikennettä alueella. Huoltoajon yhteydessä tulee huolehtia, että autolla liikuttaessa alueen liikenneturvallisuus ei vaarannu. Tampereen kaupungin viheralueet-yksikkö on tietoinen alueella nykyisin olevista kevyen liikenteen epävirallisista reiteistä, uuden toiminnan mahdollisesti mukanaan tuomista kehitystarpeista alueella sekä alueen puhtaanapito-ongelmasta.

Asemakaavayksikkö toteaa, että poikkeaminen käyttötarkoituksesta, rakennusoikeudesta ja rakennusalasta ei aiheuta haittaa kaavoitukselle, kaavan toteuttamiselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle eikä vaikeuta luonnon tai rakennetun ympäristön arvojen säilyttämistä koskevien tavoitteiden saavuttamista tai johda vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai muutoin aiheuta merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.

Poikkeamisluvan myöntämisellä ei ole merkittäviä vaikutuksia yritystalouteen.

LIITTEET:

Sijaintikartta: Kartassa on esitetty rakennuspaikan sijainti ja poikkeuslupatilanne. Puisto rajautuu koillisessa Alaverstaanraittiin, kaakossa Vapriikkiin sekä lounaassa ja luoteessa Tammerkoskeen. Lähialueelle on aiemmin haettu kuusi poikkeamislupaa, joista viisi on hyväksytty ja yksi on vireillä.

Asemakaava: Kiinteistön pääkäyttötarkoitus on puisto. Puistoon on osoitettu n. 260 m² suuruinen rakennusala, jolle saa sijoittaa puiston käyttöä palvelevan rakennuksen, johon saadaan sijoittaa talvipuutarha sekä näyttely- ja kahvilatiloja. Rakennusoikeutta rakennusalalle on

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

osoitettu 200 k-m². Rakennuksen pääasiallisen julkisivumateriaalin tulee olla lasia. Puiston asemakaavamääräyksessä (VP-4) todetaan, että puisto tulee rakentaa ottaen huomioon alueen sijainti ja maisemallinen merkitys.

Lausunnot: Neljä lausuntoa.

Muistutukset: Neljä muistutusta.

Poikkeamishakemus: Liitteessä on kerrottu hankkeen, rakennuspaikan ja hakija tiedot. Hakijana on Tampereen kaupunki.

Suunnitelmat: Kahvilarakennus sijaitsee puistossa olevan mäen kaakkoispuolella. Uudisrakennus on pinta-alaltaan 54 k-m². Rakennus on yksikerroksinen ja harjakattoinen. Pääosa julkisivuista on lasia. Rakennuksen ulkomitat ovat 6x9 m. Rakennukseen tulee iso kahviotila sekä wc, pukuhuone ja jätehuone, joihin kuljetaan ulkokautta. Liitteessä on esitetty rakennuksen poikkileikkauskuva. Rakennuksen harjakorkeus on 5,9 m.

Lausunnot

Hakemuksesta on saatu lausunto Viheralueet ja hulevedet -yksiköltä, Pirkanmaan maakuntamuseolta ja Pirkanmaan ELY-keskukselta.

Viheralueet ja hulevedet -yksikkö:

”Rakennuksen muotokieli on yksinkertaisen neutraali, joka ei kilpaile perinteisen teollisuusympäristön, eikä uudempien asuinkerrostalojen kanssa. Se on hyvä lähtökohta paikkaan sopivuuteen. Sen sijaan rakennuksen mitat ja etenkin korkeus ovat näkyviä sulkeva. Harjakorkeuden on julkisivukuvassa merkitty olevan 5,9 m. Maanpinta on rakennuksen sijoituskohdassa keskimäärin 98,5 m. Tällöin harja nousisi n. 80 cm korkeammalle kuin kantakarttaan merkitty viereisen kalliokumpareen laki 103,6 m. Kahvilan asiakkaalle korkea sisätila on miellyttävä, mutta rakennus on liian korostettu puistosta ja asunnoista katsottuna. Sen koosta, 6x9 m, sekä korkeudesta ja suurista ikkunapinnoista voisi päätellä, että rakennus pysyy paikallaan ympärivuotisesti, vaikkakin toiminta ajoittuu kesäkaudelle. Kahvilan korkeus tulee rajaamaan tai poistamaan Alaverstaanraitin ja Laitosmiehenpolun kulmauksen useista asunnoista näkymän kosken suuntaan. Julkisivukuvassa katto korostuu voimakkaasti, sillä se vie jopa ulkoseinää korkeamman tilan. Tämä tila ei ole kuitenkaan käytön kannalta vaadittava. Näistä syistä viheralueet ja hulevedet -yksikkö ei voi puoltaa suunnitelmaa. Kehotamme keventämään ja madaltamaan rakennusta. Kyseessä on kesäkahvila, jonka tulee sopeutua ympäristöön häiriötä aiheuttamatta tai viheralueen tärkeitä maisematekijöitä oleellisesti muuttamatta.”

Vastine:

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Poikkeamispäätöksen ehdoksi on laitettu mm., että rakennuksen harja ei saa ulottua rakennuksen vieressä olevan kukkulan lakea korkeammalle, ja että rakennuslupavaiheessa rakennuksen korkeutta ja julkisivuja ohjataan pienimittakaavaisempaan ja ilmavampaan suuntaan.

Pirkanmaan maakuntamuseo:

Poikkeamislupaa haetaan nyt suunnitelmille, joissa rakennus sijoittuisi kaakko-luode -suunnassa mahdollisimman lähelle asemakaavassa osoitettua rakennusala ja sillä sijaitsevaa, rakennusalueelle rakentamisen estävää puistomuuntamoaa. Pirkanmaan maakuntamuseo katsoo, että poikkeamisluvan myöntäminen on kulttuuriympäristön arvojen osalta mahdollista.

Hankkeen jatkosuunnittelussa tulee huomioida seuraavat reunaehdot:

Kahvilarakennuksen ja terassin etäisyys kiinteään muinaisjäännökseen tulee olla vähintään kaksi metriä. Kiinteän muinaisjäännöksen ja sen suoja-alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen ja muu niihin kajoaminen ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kielletty (MML 1 ja 4 §). Suunnitelmien mukaan kahvilan tai terassin rakentaminen ei vaadi maahan kajoavia toimenpiteitä. Sen sijaan kahvilan sähkö-, vesi- ja viemäri liittymien käyttöönotto tätä vaatii. Alueella tiedetään sijainneen Tampellan toimintaan liittyviä, 1800-luvun lopussa rakennettuja teollisuusrakennuksia. Tästä syystä Pirkanmaan maakuntamuseolle on varattava mahdollisuus tehdä tarkastus siinä vaiheessa, kun kahvilaan liittyviä kaapeleita ja putkia yhdistetään alueella jo sijaitseviin sähkökaapeleihin ja vesi- ja viemäriputkiin. Kaivuuajankohdasta tulee olla yhteydessä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa Pirkanmaan maakuntamuseon tutkija Kirsi Luotoon (kirsi.luoto@tampere.fi, p. 040 520 1281). Kahvilan vaikutus alueen arvokkaaseen kulttuuriympäristöön riippuu ennen kaikkea sen arkkitehtisuunnittelusta. Pieni ja ilmava paviljonki on sovitettavissa ympäristöönsä, mutta se vaatii huolellista suunnittelua ja toteutusta. Rakennuksen asettuminen paikalleen edellyttää myös sen korkeussuhteiden sopeutumista paikkaan. Rakennuslupavaiheessa rakennuksen sopeutuminen arvokkaaseen ympäristöönsä tulee osoittaa kuvasovittein. Rakennuslupahakemus tai lupakuvat pyydetään toimittamaan lausunnolle Pirkanmaan maakuntamuseoon."

Vastine:

Poikkeamispäätöksen ehdoiksi on annettu maakuntamuseon antamat reunaehdot.

Lausunto Pirkanmaan maakuntamuseo (museovirasto):

"Museolain uudistumisen myötä kulttuuriympäristön suojelua koskevat viranomaisasiat siirtyivät 1.1.2020 aloittaneille alueellisille vastuumuseoille. Pirkanmaalla vastuumuseona toimii Pirkanmaan maakuntamuseo, joka antaa lausunnot Aleksandra Siltasen puiston asiassa. Museovirasto ei anna enää kulttuuriympäristösuojeluun liittyviä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

lausuntoja kuin rakennussuojelulailla ja asetuksella suojeltuihin valtion rakennuksiin, kirkkolain alaisiin sekä eräiden valtion toimijoiden välisten yhteistyösopimusten alaisiin kohteisiin liittyvissä hankkeissa sekä maakuntakaavoissa liittyen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) täyttymiseen (<https://www.museovirasto.fi/fi/ajankohtaista/uusi-museolaki-voimaan-1-1-2020-mikae-muuttuu-kulttuuriympaeristoetehaevien-hoidossa>). Jatkossa kaikki muut lausuntopyynnöt tulee osoittaa alueellisille vastuumuseoille.”

Pirkanmaan ELY-keskus:

”Pirkanmaan ELY-keskuksella ei ole huomautettavaa poikkeamisluvasta. Rakennus sijoittuu hyvin harkittuun paikkaan asemakaavan mukaisen rakennusalan viereen. Rakennus on julkisivuiltaan sekä materiaalien että värityksen osalta hillitty ja ympäristöönsä soveltuva.”

Tiedoksi

Hakija, muistuttajat, Pirkanmaan ELY-keskus, Pirkanmaan maakuntamuseo, Marjaana Tuoriniemi

Liitteet

- 1 Liite YLA 8.12.2020 Poikkeamishakemus
- 2 Liite YLA 8.12.2020 Asemakaava
- 3 Liite YLA 8.12.2020 Sijaintikartta

Nähtävilläolo ja tiedoksianto asianosaiselle

Annettu julkipanon jälkeen 11.12.2020

Muutoksenhakuviranomainen

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Tampere
11.12.2020

Jonna Koivumäki
Hallintosihteeri

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Valitusosoitus

§335

Valitusosoitus

Valitusosoitus

Tähän päätökseen haetaan muutosta hallintovalituksella.

Valitusoikeus

Valitusoikeus on:

- 1) viereisen tai vastapäätä olevan alueen omistajalla ja haltijalla;
- 2) sellaisen kiinteistön omistajalla ja haltijalla, jonka rakentamiseen tai muuhun käyttämiseen päätös voi olennaisesti vaikuttaa;
- 3) sillä, jonka asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin hanke saattaa huomattavasti vaikuttaa;
- 4) sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen);
- 5) kunnalla ja naapurikunnalla, jonka maankäytön suunnitteluun päätös vaikuttaa;
- 6) toimialueellaan sellaisella rekisteröidyllä yhdistyksellä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun tai kulttuuriarvojen suojelun edistäminen taikka elinympäristön laatuun muutoin vaikuttaminen; sekä
- 7) viranomaisella toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Valitusviranomainen

Valitus tehdään Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle:

Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Raatihuoneenkatu 1
13100 Hämeenlinna
faksi: 029 56 42269
sähköposti: hameenlinna.hao@oikeus.fi

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Valitusaika

Päätös on annettu julkipanon jälkeen. Valitus on tehtävä **30 päivän** kuluessa päätöksen antamisesta. Päätöksen antamispäivää ei lueta määräaikaan. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa tehtävän toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valituskirjelmä

Valituskirjelmässä, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava

- valittajan nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä osin päätöksestä valitetaan ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

- vaatimuksen perusteet
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Valituskirjelmään on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen on liitettävä valituskirjelmään valtakirja, kuten oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 32 §:ssä säädetään.

Valituskirjelmän toimittaminen

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajan kuluessa valitusviranomaiselle.

Valituskirjelmän tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukiolon päättymistä. Valituskirjelmän lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Oikeudenkäyntimaksu

Hallinto-oikeudessa valituksen käsittelystä perittävä oikeudenkäyntimaksu on 260 euroa. Mikäli hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, oikeudenkäyntimaksua ei peritä. Maksua ei myöskään peritä eräissä asiaryhmissä eikä myöskään mikäli asianosainen on muualla laissa vapautettu maksusta. Maksuvelvollinen on vireillepanija ja maksu on valituskirjelmäkohtainen.